

nyada del llatí clàssic és \*LUTRIA, no documentada, però és la que clarament suposen el català, amb l'oc. ant. *lúria* o *lúria* (FEW, 476b20-1), els parlars occitans dels Alps i els de Provença (ib., lín. 27-30). Arriba *luirigo* (Fahrholz, 106) amb la mateixa -g- secundària que en cat. vg.; d'altra banda el tipus *lúdrria* s'estén per l'Emília i una àmplia zona alpina, des del Piemont fins a la Valtellina i Bergamo.

Probablement hi hem d'afegir encara el nom d'una mena de nau mediterrània, especialment coneguda en els Ss. XIV a XVIII com una nau catalana: el *londre*, després *llondro* (és sabut que -*ô-e* > -*ô-o* és normal en català, LleuresC, 199, 44), petit vaixell auxiliar dels de guerra, que usat per dur càrrega i impedimenta, devia anar bastant submergit, d'on la comparació. En la documentació més antiga, de 1385, figura com a equivalent del *lembutum* (probablement variant de *llaüt*, LLAGUT): «medietatem unius lembuti sive *londre* mei» en una escriptura rossellonesa (Cotlliure?), *InoLC*; «una galiota, un bergantí, dos *londres* ---», 1454 (*Novells Ardiits* II, 181); «fer venir a la present ciutat los *londros* que y seran carregats de forments», 1521 (ib. III, 318); «falucas, tartanes, bergantins, *llondros*, sagetias, navilis», P. Pere Gil (1574-1648), *Hist. de --- Cathalunya* (Buill. C. *Excurs. de Vic* xxx, 75ss.; i una altra cita del mateix Gil en *AlcM*); *londre* encara en el doc. eiv. de 1739 (Macabich, *Feudalismo*, p. 51), que citaré in extenso a *PITJAR*; «apresaron los dos *londros* catalanes», 1768 (*BSAL* v, 315a), *llondro* 1778, *DAG*; «a Barcelona --- el port no és dels millors del Mediterràneo, per las barras que forman las arenas del riu Besòs, y en temps de llevants forts --- impedeix el que entrian los vaxells de guerra, sols sí embarcacions mercantils: pincos, *llondres*, tartanas, galeotas etc.», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 4).

Traslladat afectivament al terreny personal s'ha usat *llondro* en català («tonto, bobo», *DAG*) per a un home de comprensió tarda, una mica llonze: des de petit he sentit a Bna. frases com «no siguis *llondru!*» aplicada sobretot a nois ganàpies, més aviat mandrosos i poc eixerits, i *AlcM* el cita en *Ruyra*: podem comparar-ho amb un ús semblant de *GANGUIL*, també per a minyons camallargs i poc actius.

No és peculiar del català, car també se cita un sic. (*luntru*, it. ant. *londra* (S. XIV a Gènova), gr. mod. *λόντρα* (o sigui *lóntra*) [c. 1660], roms. *luntre*, macedo-roms. *låndurä* (i fins es parla de fr. i de cast., si bé sens dubte manlleuats del català, i turc *lundra* també manlleu); se n'han ocupat en notes breus Gustav Meyer, Bartoli, Kemna, *REW* (5071), Vidos (*Storia P. Marin.*, 465ss.) i Kahane (*Journ. Am. Or., Soc. LXII*, 248). Però enlloc no se'n coneix una documentació tan abundant com la catalana, i l'ús figurat prova la vigència del mot fins als nostres dies en la nostra llengua.

Sé molt bé que generalment se n'ha donat una altra etimologia; però deficient en l'aspecte fonètic i amb feble base lexical: el ll. *linter*, -*tri*, 'llagut, canot', documentat des de Livius Andronicus, sempre

amb vocalisme *lin-*, fora d'un cas de *lunter*, simple hapax amb documentació més aviat indirecta (cert que sembla haver-hi també un cas de *luntriculus* en Ciceró); etimologia ignorada en llatí, i essent només la forma *linter* la general i ben establerta hi ha motiu per sospitar que *lunter* no sigui més que un error de lectura, com sigui que la confusió gràfica en *IN* i *VN* és fàcil en escriptura capital, i facilíssima en la uncial; ultra que a penes se sap res de com era el *linter*, hi ha sobretot el gros entrebanc fonètic que *NTR* no pot donar -*ndr-*, llevat que fos passant a través del grec (on el mot no es documenta fins c. 1660).

Ens cal, doncs, partir d'una variant del nom de la llúdria, com en tants noms d'embarcacions trets de noms d'animals: *galera* del gr. *γαλέα* 'mostela', 'peix selaci', *falu(g)a* < àr. *falūwa* 'poltra', *CARO* i *caravel·la* de *καράβος* 'escarabat', *tartana* pròpiament 'voltor, miloca' (i els molts que hi afegeix Vidos, *ZFSL* LXVIII, 462ss.). Cf. l'ast. *llondru*, 'nom de la llúdria', gall. *londra* o *lónðrega*, port. *lónðrega*, leon. *lundre*, *allondra*, it. *lontra* 'llúdria' [Dante], pall. *llódriga* etc.; no s'ha estudiat si aquest nom és antic en gallego-portuguès, però donada la gran varietat de formes ibero-romàniques i mossàrabs del nom del quadrúpede aquàtic, és ben possible que fins en el domini català n'hi hagi hagut una d'identica al *londre* nàutic.

*Lludriguera*, V. *llorigó* *Lluella*, V. *llosa Lluena*, V. *lluerna Lluenca*, V. *llosa Lluent*, *lluenta*, *lluentar*, *lluentejar*, *lluentor*, V. *lluir*

LLUER, 'Carduelis spinus' i LLUCARET o *lluacreta*, nom d'un moixó d'espècie semblant, paral·lel a l'it. *lucherino*, it. dial. *lugarin*, *lúgaro* etc., oc. *lucre*, port. *lugre*, cast. *lúgaro* o *lugaro*: tots ells semblen procedents en última instància de l'adj. ll. LŪCĀNUS 'de l'alba', perquè sol cantar en aquesta hora, d'on \*LUCANINUS nom de l'ocell, dissimilat en \*LUCARINUS, i d'aquí \*llu(gu)eri o \*lluqueri, dels quals s'extraurien els moderns *luer* i *llucaret*. □ 1.<sup>a</sup> doc.: *luer*, 1569; *llucaret*, 1745.

«*Lluer*: *ligurinus*», OPou, *TbPu.*, 45, el qual ho pogué treure del llibre de l'alcanyissà JLPalmireno (*Vocab. del Humanista*, 1569); «*Acanthis*, *Acanthylis*, *Spinus*, *Ligurinus*: muchos piensan ser lo mismo que la *cadernera* --- o el sirguerito, pero dice Aristóteles que éste tiene el color muy ruyñ, el sirguerito muy luzido; llámanle en Valencia *Luer*», com indica Gulsoy (p. 397); car des de Pou degué passar a Sanelo: «*Lluer*, hormiguero, ave, *ligurinus*» (II, 32v), si bé afegeint-hi l'equivalència errònia *hormiguero* que li havia dat Bernabé Soler (1615). Apareix després en Lacav. («*ligurinus*»), en Belv (traduït «*lugaro*» i «*ligurinus*»), i en Lab. 1840.<sup>1</sup>

El *luer* és, doncs, el *Carduelis spinus*, *DFa.*, si bé cal tenir en compte que hi ha varietats regionals amb algunes característiques intermèdies, i que varien les nomenclatures científiques (seria *Chrysomitris spinosus*, Broie, segons Serradell, *Sota Terra*, *Club Munt.* I, 129). En tot cas el *luer* és un moixó conegut en el